

Равно третиране извън сферата на труда: достъп до стоки и услуги

**Росен Грозев
Европейска комисия**

Историческо развитие на законодателството на ЕС относно равния достъп до стоки и услуги

- Въвеждане на релевантна правна основа – Договора от Амстердам
- Член 13 ДЕО (понастоящем член 19ДФЕС)
- Два комплекта от правила, уреждащи равния достъп до стоки и услуги (Директива 2000/43/ЕО и Директива 2004/113/ЕО):
 - недопускане на дискриминация въз основа на расов признак или етнически произход;
 - недопускане на дискриминация въз основа на пол
- Ръководен принцип – установяване на понятието за равенство като основно право (членове 21 и 23 от Хартата на основните права на Европейския съюз)

**Равен достъп до стоки и услуги
съгласно Директива 2000/43/ЕО
и Директива 2004/113/ЕО
(кратко сравнение)**

- « Йерархия на защитата »?
- Материален обхват на двете директиви
- Персонален обхват на двете директиви
- Ограничения и изключения

**Директива 2004/113/ЕО
като система от минимални
изисквания**

- Възможност за въвеждане или запазване на по-благоприятни разпоредби
- Забрана за каквото и да било намаляване нивото на вече предоставена защита

Основни елементи на Директива 2004/113/ЕО

- Понятия за пряка и непряка дискриминация
- Тормоз, сексуален тормоз и подтик за дискриминация като форми на дискриминационно третиране
- Понятие за услуги и лица, предоставящи услуги
- Понятие за стоки

Услуги сегрегирани въз основа на пол: примери и предлагана обосновка

- Полова сегрегация
- Диференцирано ценообразуване
- Приличие
- Социална сегрегация
- Безопасност
- Съществуващи стереотипи

Обхват на дискриминацията, основана на пола

- Забрана за обусловен от пола неравен достъп до стоки и услуги
- Обхват на принципа за равно третиране на мъжете и жените

Исключени сектори

- Образователни услуги
- Съдържание на медиите и рекламата
- Въпроси, свързани със заетостта и професията
- Обосновка, използвана за изключването на определени сектори
- Основания за критицизъм срещу изключването на определени сектори

Определение за тормоз

- Тълкувателни проблеми във връзка с определенията за "тормоз" и "сексуален тормоз"
- Тежест на доказване в случаи на тормоз
- Забраната за "тормоз" и "сексуален тормоз" отразена в различни типове отношения:
 - между потребители и доставчици на стоки или услуги;
 - между работодатели и работници или служители;
 - между трети лице в контекста на достъп до стоки и услуги

Защита на бременни жени и кърмачки

- Възможни случаи на дискриминация при достъп до стоки и услуги
- Форми на защита
- По-благоприятно третиране на жените във връзка с бременност и майчинство

Обща дерогация от принципа на равно третиране при достъп до стоки и услуги (член 4(5) от Директива 2004/113/ЕО)

- Обективно оправдание
- Законосъобразна цел
- Принципът на пропорционалност:
 - уместни средства за постигане на целта;
 - необходими средства

Положителни мерки (член 6 от Директива 2004/113/ЕО)

- Форми на положителни мерки при достъпа до стоки и услуги
- Общоприложими и временни положителни мерки
- Разграничение между допустими положителни мерки и забранена дискриминация въз основа на пола

Принципът на равно третиране, приложен към финансовите услуги (член 5 от Директива 2004/113/ЕО)

- Подходът по постепенно прилагане на принципа на равно третиране по отношение на актюерските фактори
- Разграничение между съществуващи и "нови" договори
- Предвиденото в първоначалния вариант на Директива 2004/113/ЕО взаимодействие между член 5(1) и член 5(2)

Правилото за независещи от пола премии и обезщетения – същност

- **Застрахователни продукти,
диференцирани въз основа на пол:**
 - застраховка "Живот";
 - частна здравна застраховка;
 - автомобилна застраховка
- **Диференциране въз основа на пол при
поне един вид застраховка допустимо
във всички държави членки на ЕС**

Правилото за независещи от пола премии и обезщетения – приложимост

- Приложимост на правилото към всички частни застрахователни договори, попадащи в обхвата на Директива 2004/113/ЕО
- Приложимост на правилото също така към всички законоустановени социално-осигурителни схеми, попадащи в обхвата на Директива 79/7/ЕИО (Решение на СЕС от 3 септември 2014 г. по дело C-318/13, X)
- Всички професионални социално-осигурителни схеми, попадащи в обхвата на Директива 2006/54/ЕО, все още остават извън приложното поле на правилото

Решение по дело "Test Achats", постановено от Съда на Европейския съюз (дело C-236/09, решение от 1 март 2011 г.)

- Член 5(2) от Директива 2004/113/ЕО: диференциране на принципа за независещи от пола премии и обезщетения се допуска при определени условия
- Член 5(2) обявен за невалиден, считано от м. декември 2012 г.
- Телеологично тълкуване, изследващо действителното намерение на законодателя
- Съгласуваност между общия принцип (за независещи от пола премии и обезщетения) и въведената дерогация?
- Член 5(2) като пречка да се постигне целта за осигуряване на равно третиране във връзка с изчисляването на застрахователни премии и обезщетения

Насоки на Европейската комисия от 2011 г. в подкрепа прилагането на решението по дело "Test Achats"

- Договори, засегнати от решението по дело "Test Achats"
- Свързани с пола застрахователни практики, които все още продължават да бъдат позволени:
 - създаване на резерви и вътрешно ценообразуване;
 - ценообразуване при презастраховането;
 - маркетинг и реклама;
 - сключване на застраховка "Живот" и здравна застраховка
- Възползване от общата дерогация съгласно член 4(5) от Директива 2004/113/ЕО (специфични за дадения пол застрахователни продукти остават възможни – осигуряващи покритие за състояния, които изключително или основно засягат лицата от мъжки или женски пол)
- Общата дерогация е изключена при бременност и майчинство (специалния механизъм за солидарност съгласно член 5(3) от Директива 2004/113/ЕО)

Насоки на Европейската комисия от 2011 г. в подкрепа прилагането на решението по дело "Test Achats"

- Използване на други фактори за оценка на риска
 - фактори, свързани с пола;
 - несвързани с пола фактори
- Пенсии от застраховки и от професионални пенсионни фондове

Икономическото отражение на решението по дело "Test Achats"

- Все още недостатъчни икономически данни
- Отражение върху потребителите – неутрално по отношение на пола ценообразуване?
- Отражение върху застрахователната индустрия – пазарни промени?
- Качествен ефект от забраната за използване на пола като ценообразуващ фактор

Директива 2004/113/ЕО и развитието на секторите по предоставяне на стоки и услуги

- Икономическо въздействие върху бизнеса
- Икономическо въздействие върху потребителите
- Засегнати от прилагането на Директива 2004/113/ЕО практики
 - различни цени за едни и същи услуги;
 - достъп временно осигурен само за представителите на един пол;
 - услуги, предоставяни само на представителите на един пол;
 - отказ да се предостави стока или услуга

Механизми за защита на правата

- Наличност на съдебни и/или административни процедури
- Действителна и ефективна компенсация или обезщетение за причинени от дискриминация вреди
- Роля на сдруженията и организациите, които могат да участват в производствата
- Тежест на доказване – условия за прехвърляне върху ответника, който ще трябва да доказва, че не е бил нарушен принципът на равно третиране
- Защита от преследване

Органи за развитие на равното третиране

- Видове органи за равно третиране в държавите членки на ЕС
- Функции на органите за равно третиране:
 - да осигуряват помощ на жертвите на дискриминация;
 - да извършват независими проучвания;
 - да публикуват независими доклади и да отправят препоръки
- Производства пред органите за равно третиране

Популяризиране на принципа на равно третиране

- Приобщаване на заинтересованите фактори (член 11 от Директива 2004/113/ЕО)
- Социален диалог
- Диалог с неправителствените организации
- Информационни кампании

Транспониране и прилагане на Директива 2004/113/ЕО

- Състояние на транспонирането от държавите членки на ЕС
- Прилагане на решението по дело "Test Achats"
 - дискусии, свързани с прилагането на съдебното решение;
 - допълнителни обяснителни насоки;
 - прилагане на правилата за независещи от пола вноски и плащания по отношение на професионалните пенсионни схеми
- Добри практики в държавите членки на ЕС
- Доклад относно прилагането на Директива 2004/113/ЕО и последствията от решението по дело "Test Achats"

**Благодаря
за вниманието!**